

۱۱۱۷۲۶

دانشگاه قم

دانشکده علوم پایه

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد ریاضی کاربردی

عنوان:

شرایط بهینگی کروش - کان - تاکر (KKT) در مسائل برنامه ریزی چند
هدفه با تابع هدفهای بازه ای

کتابخانه دانشگاه قم
تاسیس ۱۳۵۷
شماره ثبت کتابخانه: ۱۳۸۸ / ۲ / ۱۰۴

استاد راهنما:

دکتر علی اصغر فروغی

استاد مشاور:

دکتر مهدی احمدی نیا

نگارنده:

محمد منتظری

زمستان ۱۳۸۷

۱۱۱۷۶۶

تاریخ: .....
شماره: .....
پیوست: .....

بریت

« صورت جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد »

با تأییدات خداوند متعال و با استعانت از حضرت ولی عصر «عجل الله تعالی فرجه الشریف» جلسه دفاعیه پایان نامه کارشناسی ارشد آقا/ خانم **محمد منتظری** رشته: **ریاضی کاربردی** تحت عنوان: **شرایط بهینگی کروش کان تا کر (K.K.T)** در مسائل برنامه ریزی چندهدفه باتابع هدفهای بازه ای با حضور هیأت داوران در محل دانشگاه قم در تاریخ ۱۳۸۷/۱۱/۱۴ تشکیل گردید در این جلسه، پایان نامه با موفقیت مورد دفاع قرار گرفت و نامبرده نمره با عدد ۱۸٫۷۵ با حروف **همجه و همتادریج صم** با درجه: عالی بسیار خوب خوب قابل قبول دریافت نمود.

نام و نام خانوادگی	سمت	مرتبۀ علمی	امضاء
علی اصغرفروغی	استاد راهنما	استادیار	
مهدی احمدی نیا	استاد مشاور	استادیار	
غلامحسن شیردل	استاد ناظر	استادیار	
سعید محرابیان	استاد ناظر	استادیار	
احمد فقیهی آفارانی	نماینده کمیته تحصیلات تکمیلی	استادیار	

مدیر امور آموزش و تحصیلات تکمیلی

نام و امضاء:

معاون آموزشی و پژوهشی دانشکده

نام و امضاء:

نشانی:

قم، جاده قدیم اصفهان،
دانشگاه قم
کدپستی: ۳۷۱۶۱۴۶۶۱۱
تلفن: ۲۸۵۳۳۱۱
دورنویس:
۲۸۵۵۶۸۴ معاونت آموزشی
۲۸۵۵۶۸۶ معاونت اداری
۲۸۵۵۶۸۸ معاونت دانشجویی

تقدیم:

به پدرم،

که اسطوره جوانمردیست و فداکاری.

به مادرم،

که اسوه ایمان است و مهربانی.

و به تمام آنان که قلبم به عشقشان می تپد.

خدایا !

به آنان که نمی دانند، بیاموز که بدانند و به آنان که می دانند، بیاموز که عمل کنند.

(دکتر شریعتی)

پس از شکر عالم دو عالم که توفیق کسب علم و معرفت را عطا فرمود و همه امکانات لازم را مهیا نمود تا بتوانم این نخستین گام را در این راه بی انتها بردارم. بر خود وظیفه می دانم که از استاد راهنمای بزرگووارم

جناب آقای دکتر علی اصغر فروغی

که نه تنها از علم بلکه از حلم ایشان بهره شایانی بردم. خدمات ایشان را به علم ریاضی کاربردی ارج می نهم و از ایشان صمیمانه سپاس گذارم.

همچنین از استاد مشاورم جناب آقای دکتر مهدی احمدی نیا برای انجام امر مشاورت، و اساتید داور جناب آقای دکتر غلامحسین شیردل و جناب آقای دکتر سعید محرابیان به دلیل قبول زحمت داوری تشکر می نمایم.

در خاتمه از کلیه کسانی که در به ثمر رسیدن این پایان نامه مرا یاری کردند. قدردانی نموده و توفیق روزافزون آنان را از یگانه هستی خواستارم.

محمد منتظری

زمستان ۱۳۸۷

چکیده

در بیشتر مسائل بهینه سازی واقعی، پارامترها به صورت غیر دقیق بکار می روند که این عدم دقت را می توان به صورت تصادفی، فازی، و بازه ای نشان داد. اگر عدم قطعیت در مسائل بهینه سازی به صورت احتمال و تصادف باشد، به آن بهینه سازی تصادفی، اگر به صورت مبهم یا فازی باشد، به آن بهینه سازی فازی و اگر به صورت بازه باشد، به آن بهینه سازی بازه ای می گوئیم. در بهینه سازی تصادفی، ضرایب مسأله، متغیرهای تصادفی با توزیع های مشخص می باشند. در بهینه سازی فازی، ضرایب مسأله، اعداد فازی با تابع عضویت مشخص هستند و در بهینه سازی بازه ای، ضرایب مسأله، به صورت بازه های بسته می باشند.

مشکلی که در بهینه سازی فازی و تصادفی با آن مواجه هستیم، این است که، به طور کامل با موقعیت های واقعی سازگار نیستند. همچنین تعیین توزیع مناسب در بهینه سازی تصادفی و تعیین تابع عضویت مناسب در بهینه سازی فازی، به آسانی امکان پذیر نیست. به این دلیل بهینه سازی بازه ای ممکن است، جایگزین مناسبی برای مسائل بهینه سازی باشد که در آن عدم قطعیت بکار رفته است.

در سالهای اخیر مقالات و کتابهای متعددی در مورد بهینه سازی بازه ای به چاپ رسیده است. حسین چونگ وو در [26] و [25]، شرایط بهینگی کروش-کان-تاگر را برای مسائل بهینه سازی تک هدفه و چند هدفه با تابع هدف بازه ای بیان کرد که با اشکالاتی مواجه بود. در این پایان نامه سعی بر آن است، با تعریف نوع جدیدی از جواب بهینه به تصحیح و تعمیم آن بپردازیم.

کلمات کلیدی: متریک هاسدورف، اختلاف هوکوهارا، شرایط KKT، H -مشتق پذیر، تابع مقدار بازه ای، جواب بهینه پارتو.

فهرست مطالب

- فصل اول: مقدمه ای بر آنالیز بازه ها ۱
- ۱-۱ مقدمه و تاریخچه ۲
- ۲-۱ حساب بازه ها ۳
- ۳-۱ رتبه بندی بازه ها ۵
- فصل دوم: تابع مقدار بازه ای و بررسی ویژگیهای آن ۱۲
- ۱-۲ مقدمه ۱۳
- ۲-۲ حد دنباله بازه ای ۱۳
- ۳-۲ معرفی تابع مقدار بازه ای ۱۵
- ۱-۳-۲ حد و پیوستگی تابع بازه ای ۱۶
- ۲-۳-۲ مشتق پذیری تابع بازه ای ۱۸

۲۶	۲-۳-۳	تحدب تابع بازه ای
		فصل سوم: مفهوم جواب بهینه در بهینه سازی با تابع هدف بازه ای و بررسی شرایط بهینگی
۳۱		کروش-کان-تاکر (KKT)
۳۲	۱-۳	مقدمه
۳۲	۲-۳	مفهوم جواب بهینه در بهینه سازی با تابع هدف بازه ای
۳۶	۳-۳	شرایط بهینگی کروش-کان-تاکر (KKT) در بهینه سازی با تابع هدف بازه ای
۳۸	۱-۳-۳	شرایط KKT در حالت مشتق پذیر ضعیف
۴۹	۲-۳-۳	شرایط KKT در حالت H-مشتق پذیر
		فصل چهارم: مفهوم جواب های بهینه پارتو در بهینه سازی چند هدفه با توابع هدف بازه ای و
۵۹		بررسی شرایط بهینگی کروش-کان-تاکر (KKT)
۶۰	۱-۴	مقدمه
۶۰	۲-۴	مفهوم جواب های بهینه پارتو در بهینه سازی چند هدفه با توابع هدف بازه ای
۶۴	۳-۴	شرایط KKT در بهینه سازی چند هدفه با توابع هدف بازه ای
۶۴	۱-۳-۴	شرایط KKT در حالت مشتق پذیر ضعیف
۶۵	۱-۱-۳-۴	شرایط KKT برای جواب های بهینه پارتو
۷۵	۲-۱-۳-۴	شرایط KKT برای جواب های بهینه پارتو ضعیف
۷۹	۳-۱-۳-۴	شرایط KKT برای جواب های بهینه پارتو قوی
۸۱	۲-۳-۴	شرایط KKT در حالت H-مشتق پذیر

۴-۳-۲-۱ شرایط KKT برای جواب های بهینه پارتو ۸۳

۴-۳-۲-۲ شرایط KKT برای جواب های بهینه پارتو ضعیف ۹۱

۴-۳-۲-۳ شرایط KKT برای جواب های بهینه پارتو قوی ۹۳

منابع ۱۰۱

واژه نامه انگلیسی به فارسی ۱۰۴

تحلیل عدم قطعیت‌ها بر روی مسائل بهینه‌سازی یک موضوع جالب برای محققین است. عدم قطعیت‌ها ممکن است به صورت تصادف و احتمال یا مبهم تعبیر شود. تصادف و احتمال در مسائل بهینه‌سازی، به عنوان مسائل بهینه‌سازی تصادفی دسته‌بندی می‌شوند. در این زمینه کتب و مقالات متعددی نوشته شده است که از آن جمله می‌توان به مراجع [23]، [20]، [14] و [5] اشاره نمود. از طرف دیگر پیشامدهای ابهامی در مسائل بهینه‌سازی، به عنوان مسائل بهینه‌سازی فازی دسته‌بندی می‌شوند. در این ارتباط می‌توان به مجموعه‌ای از مقالات [22]، [21]، [16]، [15] و [12] که در مورد بهینه‌سازی فازی است، اشاره کرد. ترکیب پیشامدهای فازی و تصادفی در مسائل بهینه‌سازی، یک موضوع جالب برای تحقیق است. در [22] مقایسه‌ای بین بهینه‌سازی تصادفی و بهینه‌سازی فازی برای مسائل برنامه‌ریزی چندهدفه صورت گرفته است. همان‌طور که می‌دانیم در مسائل بهینه‌سازی تصادفی، ضرائب مسأله، متغیرهای تصادفی با توزیع‌های مشخص بوده و در مسائل بهینه‌سازی فازی، ضرائب مسأله اعداد فازی با تابع عضویت معلوم هستند. مشکلی که در بهینه‌سازی فازی و تصادفی با آن مواجه هستیم، این است که، به طور کامل با موقعیت‌های واقعی سازگار نیستند. همچنین تعیین توزیع مناسب در بهینه‌سازی تصادفی و تعیین تابع عضویت مناسب در بهینه‌سازی فازی به آسانی امکان‌پذیر نیست. به این دلیل بهینه‌سازی بازه‌ای، ممکن است جایگزین مناسبی برای مسائل بهینه‌سازی باشد که در آن عدم قطعیت بکار رفته است. در مسائل بهینه‌سازی بازه‌ای ضرائب مسأله بازه‌های بسته هستند. مسائل بهینه‌سازی بازه‌ای با مسائل برنامه‌ریزی خطی نادقیق، بسیار مرتبط هستند. این ارتباط را می‌توان در مراجع [24]، [19]، [9] و [8] ملاحظه کرد. چارنز¹ در [7] مسائل برنامه‌ریزی خطی را مورد بررسی قرار داد که مقادیر سمت راست قیدهای نامساوی خطی آن بازه‌های بسته بودند. بیتران² در [6] رابطه بین مجموعه نقاط رأسی کارا و وجود نقاط کارا در مسائل برنامه‌ریزی خطی چندهدفه با ضرایب بازه‌ای را مورد بحث قرار داد. ایشی بوچی و تاناکا³ در [13] رابطه ترتیبی برای رتبه‌بندی بازه‌های بسته برای مسائل ماکزیمم‌سازی و مینیمم‌سازی پیشنهاد

¹ - A. Charnes

² - G.R. Bitran

³ - H. Ishibuchi and H. Tanaka

کرد. هسین چونگ وو¹ در مقاله [25] با تعریف دو نوع جواب بهینه برای مسائل بهینه سازی با تابع هدف بازه ای و نیز در مقاله [26] با تعریف دو نوع جواب بهینه پارتو برای مسائل برنامه ریزی چند هدفه با توابع هدف بازه ای، شرایط بهینگی کروش-کان-تاکر آنها را بیان کرد که به نظر می رسد با اشکالاتی مواجه است. در این پایان نامه که شامل فصل های زیر است سعی می شود این اشکالات را برطرف کنیم. در فصل اول، خلاصه ای از حساب بازه ها و رتبه بندی بازه ها آورده شده است. در فصل دوم، تابع مقدار بازه ای را تعریف کرده، از متریک هاسدورف برای تعریف فاصله دو بازه ی بسته کمک گرفته و با استفاده از آن می توانیم حد و پیوستگی تابع بازه ای را بررسی کنیم. همچنین از اختلاف هوکوها را برای تعریف اختلاف بین دو بازه ی بسته استفاده کرده و با استفاده از آن و نیز مفهوم حد در تابع بازه ای، مشتق تابع بازه ای را تعریف می کنیم. در فصل سوم، با تعریف نوع جدیدی از جواب بهینه برای مسائل بهینه سازی تک هدفه با تابع هدف بازه ای و ارتباط این جواب و دو جواب بهینه دیگر که در [25] تعریف شده است، به تصحیح و تعمیم شرایط بهینگی کروش-کان-تاکر برای این مسائل می پردازیم. در فصل چهارم که تعمیمی از فصل سوم می باشد، با تعریف نوع جدیدی از جواب های بهینه پارتو برای مسائل بهینه سازی چند هدفه با توابع هدف بازه ای و ارتباط این جواب پارتو با دو جواب پارتوی دیگر که در [26] تعریف شده، به تعمیم شرایط بهینگی کروش-کان-تاکر برای این مسائل می پردازیم.

---

¹ - Hsien-Chung Wu

فصل اول

مقدمه ای بر آنالیز بازه ها

۱-۱ مقدمه و تاریخچه

بسیاری از مسائل واقعی، اگر بصورت مسائل برنامه ریزی خطی یا غیر خطی و یا مسائل کنترل بهینه فرمول بندی شوند، اغلب با داده های نامعین و نادقیق همراه هستند. برای نشان دادن این نامعینی، معمولاً از رویکرد فازی، تصادفی یا بازه ای استفاده می شود. روش های آنالیز بازه مرتبط با موضوع های زیادی است، به طوری که در نظریه مجموعه های فازی، خصوصاً اعداد فازی و مقایسه آنها، از آنالیز بازه استفاده می شود. آنالیز بازه در گذشته به دلیل نبودن سخت افزار و نرم افزار مناسب، کاربرد وسیعی نداشته است ولی در سال های اخیر نقش مهمی در علوم مختلف به خصوص ریاضیات ایفا کرده است. آنالیز بازه در مسائل بهینه سازی کلی اهمیت ویژه ای دارد، به طوری که تابع هدف می تواند مینیمم یا ماکزیمم شود. لذا اگر $F(X)$ تابع هدف باشد، آنگاه:

$$F(X) \in [\min F(X), \max F(X)]$$

از کاربردهای آنالیز بازه، می توان به کاربرد آن در مهندسی الکترونیک، مهندسی شیمی، گرافیک کامپیوتری، نظریه کنترل و کنترل کیفی، سیستم های دینامیکی، سیستم های اطلاعاتی جغرافیایی، فیزیک مکانیک سیالات و غیره اشاره کرد. اولین نظریه ها در مورد آنالیز بازه در سال های ۱۹۳۱ و ۱۹۲۴ میلادی توسط بورکیل^۱، یانگ^۲ و سپس در سال ۱۹۵۸ توسط ت. سوناگا^۳ مطرح گردید. مباحث آنالیز بازه از نوع امروزی با مقالاتی از مور^۴ ([18] و [17])، در سال ۱۹۶۲ آغاز شد که برای عدم قطعیت در مسائل نامعین، مورد استفاده قرار گرفت. در سال ۱۹۸۳، آلفلد^۵ و هرزبرگر^۶ [1] با نوشتن کتابی با عنوان ((مقدمه ای بر حساب بازه))^۷، موجبات گسترش آنالیز بازه را فراهم کردند.

1-Burkill

2-Young

3-T.Sunaga

4-R.E. Moore

5-G. Alefeld

6-J. Herzberger

7- Introduction to Interval Computations

۲-۱ حساب بازه ها

تعریف ۱-۱:

یک بازه مقدار حقیقی A ، مجموعه ای از اعداد حقیقی است که بین کران پایین a^L و کران بالای a^U قرار دارند، و به صورت زیر نوشته می شود:

$$A = [a^L, a^U] = \{x: a^L \leq x \leq a^U\}$$

که A را یک بازه بسته و کراندار $\mathbb{R}$ می گوئیم.

نمادگذاری ۱-۱:

مجموعه تمام بازه های بسته و کراندار $\mathbb{R}$ را با نماد $\mathbb{I}$ نمایش داده و چنین تعریف می کنیم:

$$\mathbb{I} = \{[a^L, a^U]: a^L \leq a^U, a^L, a^U \in \mathbb{R}\}$$

مشابه اعمال حسابی که روی $\mathbb{R}$ وجود دارد، می توان عملگرهای حسابی را روی $\mathbb{I}$ تعریف کرد.

فرض کنید $A = [a^L, a^U]$ و $B = [b^L, b^U]$ دو بازه بسته و کراندار در $\mathbb{R}$ باشند. اگر

$*$ $\in \{+, -, \times, \div, \cap, \cup\}$ یک عملگر باشد. این عملگر روی $\mathbb{I}$ در [11] و [12] به صورت

زیر تعریف می شود:

$$A * B = \{a * b: a \in A, b \in B\}$$

به عبارت دیگر:

$$1) A + B = [a^L + b^L, a^U + b^U],$$

$$2) A - B = [a^L - b^U, a^U - b^L],$$

$$3) A \times B = [(ab)^L, (ab)^U]$$

$$\begin{cases} (ab)^L = \min\{a^L b^L, a^L b^U, a^U b^L, a^U b^U\}, \\ (ab)^U = \max\{a^L b^L, a^L b^U, a^U b^L, a^U b^U\}, \end{cases}$$

$$4) \frac{A}{B} = \left[\left(\frac{a}{b} \right)^L, \left(\frac{a}{b} \right)^U \right];$$

$$\begin{cases} \left(\frac{a}{b} \right)^L = \min \left\{ \frac{a^L}{b^L}, \frac{a^L}{b^U}, \frac{a^U}{b^L}, \frac{a^U}{b^U} \right\} \\ \left(\frac{a}{b} \right)^U = \max \left\{ \frac{a^L}{b^L}, \frac{a^L}{b^U}, \frac{a^U}{b^L}, \frac{a^U}{b^U} \right\} \end{cases}; 0 \notin B,$$

همچنین اگر $k \in \mathbb{R}$ باشد:

$$5) A + k = [a^L, a^U] + [k, k] = [a^L + k, a^U + k],$$

$$6) kA = \{ka; a \in A\} = \begin{cases} [ka^L, ka^U]; k \geq 0 \\ [ka^U, ka^L]; k < 0 \end{cases}$$

تعریف ۱-۲:

فرض کنید $A = [a^L, a^U]$ بازه بسته و کراندار در $\mathbb{R}$ باشد،

الف) گوئیم A مثبت است، اگر $a^L > 0$

ب) گوئیم A منفی است، اگر $a^U < 0$

در حالت خاص اگر A و B دو بازه مثبت باشد، داریم:

$$A \times B = [a^L b^L, a^U b^U],$$

$$\frac{A}{B} = \left[\frac{a^L}{b^U}, \frac{a^U}{b^L} \right]; 0 \notin B$$

و اگر A و B دو بازه منفی باشد، داریم:

$$A \times B = [a^U b^U, a^L b^L],$$

$$\frac{A}{B} = \left[\frac{a^U}{b^L}, \frac{a^L}{b^U} \right]; 0 \notin B$$

تعریف ۱-۳:

فرض کنید $A = [a^L, a^U]$ و $B = [b^L, b^U]$ دو بازه بسته و کراندار در $\mathbb{R}$ باشند، آنگاه:

$$A \subseteq B \text{ اگر و تنها اگر } a^U \leq b^U \text{ \& } a^L \geq b^L$$

تعریف ۱-۴:

فرض کنید $A = [a^L, a^U]$ یک بازه بسته و کراندار روی $\mathbb{R}$ باشد،

الف) پهناى بازه A را با $W(A)$ نشان می دهیم و $W(A) = a^U - a^L$.

ب) نقطه میانی^۱ بازه A را با نماد a^C نشان داده و چنین تعرف می کنیم:

$$a^C = \frac{a^L + a^U}{2}$$

ج) نیم پهناى^۲ بازه A را با نماد a^W نشان داده و چنین تعرف می کنیم:

$$a^W = \frac{a^U - a^L}{2}$$

۱-۳ رتبه بندى بازه ها

در حالت کلی بازه ها دارای رتبه بندى نیستند، زیرا نمی توان رابطه ترتیبی کلی برای بازه ها تعریف کرد. به عبارت دیگر نمی توان آنها را با هم مقایسه کرد و بازه بزرگتر یا بازه کوچکتر مفهومی ندارد. در این ارتباط ایشی بوچی و تاناکا^۳ در [13] و همچنین باو کینگ هو و سونگ وانگ^۴ در [11] و [10] روابط ترتیب جزئی روی بازه ها تعریف کردند و بازه ماکزیمم و مینیمم را از چندین بازه تعیین کردند.

تعریف ۱-۵:

فرض کنید $\mathcal{R}$ یک رابطه ترتیب جزئی روی $\mathbb{I}$ بوده و A و B دو بازه بسته در $\mathbb{R}$ باشند. گوییم

1 -Center

2 -Half-Width

3 - Ishibuchi and Tanaka

4 - Bao Qing Hu and Song Wang

B و A مقایسه پذیرند اگر و تنها اگر ARB یا BRA

در اینجا چند رابطه ترتیب جزئی روی بازه ها تعریف می کنیم.

فرض کنید $A = [a^L, a^U]$ و $B = [b^L, b^U]$ دو بازه بسته و کراندار در $\mathbb{R}$ باشند. رابطه " $\leq_{LU}$ " را به صورت زیر تعریف می کنیم:

$$A \leq_{LU} B \Leftrightarrow a^L \leq b^L \ \& \ a^U \leq b^U,$$

$$A <_{LU} B \Leftrightarrow A \leq_{LU} B \ \& \ A \neq B.$$

به طور معادل رابطه " $<_{LU}$ " را می توان به صورت زیر تعریف کرد:

$$\left\{ \begin{array}{l} a^L < b^L \\ a^U \leq b^U \end{array} \right. \text{ یا } \left\{ \begin{array}{l} a^L \leq b^L \\ a^U < b^U \end{array} \right. \text{ یا } \left\{ \begin{array}{l} a^L < b^L \\ a^U < b^U \end{array} \right. \quad (1-1)$$

به راحتی می توان بررسی کرد که " $\leq_{LU}$ " روی $\mathbb{I}$ انعکاسی، پادمتقارنی و متعددی است. لذا رابطه " $\leq_{LU}$ " روی $\mathbb{I}$ یک رابطه ترتیب جزئی است. با توجه به رابطه فوق، اگر A و B دو بازه بسته و کراندار در $\mathbb{R}$ باشند، تحت رابطه " $\leq_{LU}$ " بازه ای بزرگتر است که کران بالا و کران پایین بزرگتر داشته باشد. به طور مثال بازه $[4, 7]$ بزرگتر از بازه $[2, 5]$ نسبت به رابطه " $\leq_{LU}$ " است، و بازه $[1, 6]$ با بازه $[3, 5]$ نسبت به رابطه " $\leq_{LU}$ " مقایسه پذیر نیست، زیرا نمی توان مشخص کرد کدام یک از دیگری بزرگتر و یا کوچکتر است.

تعریف ۱-۶:

$A = (A_1, A_2, \dots, A_r)$ را یک بردار بازه ای^۱ می گوئیم، اگر هر مولفه آن یک بازه بسته باشد.

تعریف ۱-۷:

فرض کنید $A = (A_1, A_2, \dots, A_r)$ و $B = (B_1, B_2, \dots, B_r)$ دو بردار بازه ای باشند.

(i) گوئیم $A \leq_{LU} B$ اگر و تنها اگر برای هر $k = 1, 2, \dots, r$ رابطه $A_k \leq_{LU} B_k$ برقرار باشد.

¹ Interval vector

(ii) گوئیم $A <_{LU} B$ اگر و تنها اگر برای هر $k = 1, 2, \dots, r$ رابطه $A_k \leq_{LU} B_k$ برقرار باشد، و برای حداقل یک اندیس $h \in \{1, 2, \dots, r\}$ داشته باشیم:

$$A_h <_{LU} B_h.$$

بنا به تعریف ۱-۴، می توانیم از نماد تازه ای به صورت $\langle a^C, a^W \rangle$ برای مشخص کردن بازه A استفاده کنیم. یعنی بنویسیم $A = \langle a^C, a^W \rangle$

فرض کنید $A = \langle a^C, a^W \rangle$ و $B = \langle b^C, b^W \rangle$ دو بازه با نماد جدید باشند. رابطه $"\leq_{CW}"$ را به طور جداگانه برای تعیین $\max\{A, B\}$ و $\min\{A, B\}$ به صورت زیر تعریف می کنیم:

(i) برای تعیین $\max\{A, B\}$:

$$A \leq_{CW} B \Leftrightarrow a^C \leq b^C \ \& \ a^W \geq b^W,$$

(ii) برای تعیین $\min\{A, B\}$:

$$A \leq_{CW} B \Leftrightarrow a^C \leq b^C \ \& \ a^W \leq b^W,$$

همچنین $A <_{CW} B$ اگر و تنها اگر $A \leq_{CW} B$ و $A \neq B$

در نتیجه بنا به (i) از بین دو بازه، بازه ای بیشینه است، که دارای مرکزیت بیشتر و نیم پهنای کمتر باشد. و بنا به (ii) از بین دو بازه، بازه ای کمینه است که دارای مرکزیت و نیم پهنای کمتر باشد. به عنوان مثال از بین دو بازه $\langle 5, 2 \rangle = [3, 7] = A$ و $\langle 7, 1 \rangle = [6, 8] = B$ در مسائل ماکزیمم سازی بازه B را به عنوان بازه بهینه انتخاب می کنیم، و در مسائل می نیمم سازی این دو بازه باهم مقایسه پذیر نیستند.

تعریف ۱-۸:

اگر $A = (A_1, A_2, \dots, A_r)$ و $B = (B_1, B_2, \dots, B_r)$ دو بردار بازه ای باشند.

(i) گوئیم $A \leq_{CW} B$ اگر و تنها اگر برای هر $k = 1, 2, \dots, r$ رابطه $A_k \leq_{CW} B_k$ برقرار باشد.

(ii) گوییم $A <_{CW} B$ اگر و تنها اگر برای هر $k = 1, 2, \dots, r$ رابطه $A_k \leq_{CW} B_k$ برقرار باشد، و برای حداقل یک اندیس $h \in \{1, 2, \dots, r\}$ داشته باشیم:

$$A_h <_{CW} B_h.$$

فرض کنید $A = [a^L, a^U] = \langle a^C, a^W \rangle$ و $B = [b^L, b^U] = \langle b^C, b^W \rangle$ دو بازه بسته در $\mathbb{R}$ باشند، آنگاه دو رابطه ترتیب جزئی " $\leq_{LC}$ " و " $\leq_{UC}$ " را به طور جداگانه برای تعیین $\min\{A, B\}$ و $\max\{A, B\}$ به صورت زیر تعریف می کنیم:

(i) برای تعیین $\max\{A, B\}$:

$$A \leq_{LC} B \Leftrightarrow a^L \leq b^L \ \& \ a^C \leq b^C,$$

$$A <_{LC} B \Leftrightarrow A \leq_{LC} B \ \& \ A \neq B.$$

(ii) برای تعیین $\min\{A, B\}$:

$$A \leq_{UC} B \Leftrightarrow a^U \leq b^U \ \& \ a^C \leq b^C,$$

$$A <_{UC} B \Leftrightarrow A \leq_{UC} B \ \& \ A \neq B.$$

در نتیجه بنا به رابطه " $\leq_{LC}$ "، از بین دو بازه، بازه ای ماکزیمم است، که دارای کران پایین و مرکزیت بزرگتر باشد. همچنین بنا به رابطه " $\leq_{UC}$ " از بین دو بازه، بازه ای مینیمم است، که دارای کران بالا و مرکزیت کمتر باشد.

تعریف ۱-۹:

اگر $A = (A_1, A_2, \dots, A_r)$ و $B = (B_1, B_2, \dots, B_r)$ دو بردار بازه ای باشند.

(i) می نویسیم $A \leq_{LC} B$ اگر و تنها اگر برای هر $k = 1, 2, \dots, r$ رابطه

$$A_k \leq_{LC} B_k \text{ برقرار باشد.}$$

(ii) می نویسیم $A <_{LC} B$ اگر و تنها اگر برای هر $k = 1, 2, \dots, r$ رابطه

$$A_k \leq_{LC} B_k \text{ برقرار باشد، و برای حداقل یک اندیس } h \in \{1, 2, \dots, r\} \text{ داشته باشیم:}$$

$$A_h <_{LC} B_h.$$

تعریف ۱-۱۰:

اگر $A = (A_1, A_2, \dots, A_r)$ و $B = (B_1, B_2, \dots, B_r)$ دو بردار بازه ای باشند.

(i) می نویسیم $A \leq_{UC} B$ اگر و تنها اگر برای هر $k = 1, 2, \dots, r$ رابطه $A_k \leq_{UC} B_k$ برقرار باشد.

(ii) می نویسیم $A <_{UC} B$ اگر و تنها اگر برای هر $k = 1, 2, \dots, r$ رابطه $A_k \leq_{UC} B_k$ برقرار باشد، و برای حداقل یک اندیس $h \in \{1, 2, \dots, r\}$ داشته باشیم:

$$A_h <_{UC} B_h.$$

قضیه زیر ارتباط بین روابط ترتیب جزئی تعریف شده را نشان می دهد.

قضیه ۱-۱:

فرض کنید $A = [a^L, a^U] = \langle a^C, a^W \rangle$ و $B = [b^L, b^U] = \langle b^C, b^W \rangle$ دو بازه بسته در $\mathbb{R}$ باشند. آنگاه روابط زیر برای تعیین $\min\{A, B\}$ برقرار هستند،

$$(i) \quad A \leq_{UC} B \iff A \leq_{LU} B \vee A \leq_{CW} B$$

$$(ii) \quad A <_{UC} B \iff A <_{LU} B \vee A <_{CW} B$$

اثبات ۱-۱:

فرض کنید، $A \leq_{LU} B \vee A \leq_{CW} B$ باشد.

اگر $A \leq_{LU} B$ باشد، داریم:

$$a^L \leq b^L \quad \& \quad a^U \leq b^U \quad (*)$$

از رابطه (*) نتیجه می گیریم:

$$a^C = \frac{a^L + a^U}{2} \leq \frac{b^L + b^U}{2} = b^C \quad \& \quad a^U \leq b^U$$

و این نشان می دهد که: $A \leq_{UC} B$.